

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. budapesti kir. közjegyző. KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Tel.: 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekk számlája: 41.951.

Újévi glosszák.

Az 1944. év beköszöntése alkalmával az évfordulók ünnepi hangulata alig észrevehetően jelentkezett. A földkerekség majdnem minden népének, majdnem minden emberének nyomában ijesztő árnyait előre vetve lépked a jövő nagy kérdőjele, amely esirájában megfojt minden ünnepi megnyilatkozást.

A beköszöntött új év alkalmából a magyar jogszolgáltatás intézményeinek legmagasabb polcairól ezúttal is elhangzottak ugyan a hagyományos megnyilatkozások, nélkülöztek azonban ezek minden ünnepi szint és hangulatot s természetes hatása alatt voltak ezek is az egész világ fölött uralkodó borongó érzéseknek.

A magyar jogszolgáltatás legmagasabb pódiumáról, a Kúria elnöki székéből Töreky Géza mondott évnyitó beszédet, melynek bevezető részében megnyugvással állapította meg, hogy az elmúlt évben az igazságügyi törvényalkotás szünetelt. A Kúria ismételtlen kifejezésre juttatta ugyanis aggályait — mondta Töreky elnök — a jogszabályalkotás túltengése miatt, ami szinte lehetetlenné teszi a jogszabályok egyre növekvő áradatában való eligazodást. Büntetőjogi szempontból bírálja ezután a túlzott arányú jogszabályalkotást, s megjegyzi, hogy a magyar jogrendszerrel tévesen állítják, mintha az a szociális kívánalmaknak nem felelne meg. Mindaz amit a szociális jogfejlődés modern vívmányaként szokás ünnepelni, törvényalkotás

Újévi glosszák.

Dr. vitéz Fekete László: Az eszmei érték.

Krenner Zoltán: Többfokú utóörökös nevezés.

Antalffy Zsiros Aladár dr.: Kapcsolatos hagyatékok.

Dr. vitéz Fekete László: Utólagos vallási megegyezés (nyilatkozat).

Közlemények.

Kinevezések.

Áthelyezés.

Kitüntetések.

A bírói és ügyvédi vizsga bizottság közjegyző tagjai.

A nyugdíjintézet búzakötvény jegyzése.

Adomány.

Bírói és ügyvédi vizsgák statisztikája.

Helyreigazítás.

Állásközvetítések.

Rendelet.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle.

Gazdasági Jog.

Erdélyi Jogélet.

Illetékügyi Közlöny.

Joggyakorlat.

Magánjog.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek.

nélkül is kifejlődött fennálló jogunkban. Kivánatos lenne a fennálló jog szabatos rendszerbe foglalása. Ennek felbecsülhetetlen nemzeti jelentőségét Werbőczy „Hármas könyv“-e bizonyítja, amely a magyar államiság fennmaradásának egyik legszilárdabb és legtartósabb alapköve.

Rakovszky Iván a közigazgatási bíróság elnöke évnyitó beszédében az állami integrációval foglalkozott. A vonatkozó jogböleleti felfogások megvilágítása után arra a megállapításra jutott, hogy az integráció az állam egyik legfontosabb tevékenysége. Tárgyi integráló erők a földrajzi adottságok, az önellátás keresése, ilyen az állam biztonsága is, mert a veszedelmek, amely ellen egy állam részei egyesülnek, az államtól függetlenül keletkeznek. Az erkölcsi integráló erők között a legerősebb a történelmi mult összekötő ereje, amely nemcsak lírai emlék, hanem mintegy tükörképe azoknak az integráló erőknek, amelyek ha valahol egyszer egy államot létrehoztak, azt pusztulásokon és veszedelmeken keresztül — esetleg változott alkotmányjogi szervezettel — mindig újra és újra egyesítik. A népi lélek integráló erejéről egyoldalú az a felfogás, amely az etosz közösségét kizárólag a nyelvben látja. Ezzel szemben a valóság az, hogy a népben élő erkölcsi felfogás, az általa követett szokások, és életforma erősebben kapcsolnak össze államokat, mint maga a nyelv. Az alkotmány és jogrendszer csak akkor integráló erő, ha megfelel a népben az igazságról és méltányosságról élő felfogásnak és ha az vonzó az ország becsületesen gondolkozó lakossága előtt. Az állam ezek szerint olyan tagjaitól különálló, saját öntudattal bíró magasabb rendű személyiség, melynek külső megjelenési formája az alkotmány, lényege azonban azok az erkölcsi és tárgyi összekapcsoló erők, amelyek az országot és népet az alkotmány útján állammá egyesítik. Az ezeréves Magyarország belső életében az integrációs erők maradéktalanul jelentkeztek mind állami belső, mind államközi vonatkozásokban. A magyar jellemnek azonban még egy külön integrációs eleme van: az adott szóhoz való ragaszkodás, amely mindig önérettel párosult. Ezért Magyarországra vonatkozólag mindennemű állami rendezés során le kell számolni azzal a tétellel, hogy a magyar barátnak hű és megbízható, de szolgásonra nem alkalmas.

Alföldi Dezsőnek a budapesti kir. ítélőtábla elnökének évnyitó beszédét általában a jogeszmé kérdése uralta. Elszomorítóan állapította meg, hogy a jog sok vonatkozásban mind kevésbé tudja az emberi életet békésen rendező feladatát teljesíteni. Különösen nemzetközi vonatkozásban érezhető az igazságos döntőbíráskodás hiánya. A háború nem tud véget érni, mert a jog nem képes az ellenfeleket és viszályokat igazságosan kiegyenlítő magasztos szerepét betölteni. Kétségtelen, hogy az emberek nyugalma, békés együttélését és az általános jólétét a legteljesebb mértékben csak a jogeszmé uralma biztosítja. A jogeszmé az ember rendeltetéséből és méltóságából folyó természetjog, valamint a keresztény erkölcsi felfogás örökérvényű alapelvei szerint teljesíti azt a hivatását, amely egyfelől a közösségi, másfelől az egyéni érdekek egyensúlyba tartására irányul. Biztosítani kell bizonyos határok között az egyének azt a szabadságot, amely

az eszmei értéket az arra kiható minden körülménynek a Pp. 271. §-a szerint figyelembevételével kell megállapítani. (J. H. IX. 860.)⁴

Az eszmei érték pénzbeli egyenértéke meghatározásánál nézetem szerint irányadó az örökösöknek a meg nem felelő értékbevallás következményeire való figyelmeztetéssel (11.000/1928. I. M. sz. r. 44. §. 3. bek.) történt felhívás után tett bevallása (u. e. §. 5. bek.), esetleg szakértő véleménye (u. e. r. 30. §.). —

Ipari (kereskedelmi) üzlet, üzleti vagyoniilletőség, sőt esetleg részvények tartozván a hagyatékba, a gyámhatósági ellátás alá kerülő ügyekben a gyámhatóság sem hagyhatja általában figyelmen kívül az eszmei értéket s legyen szabad remélnem, hogy e szerény sorok nemcsak a kartársak figyelmét hívják fel az eszmei érték általában való figyelmen kívül hagyásában jelentkező helytelen gyakorlatra, hanem — miként egyszer már egy más tárgyú szerény tanulmányom⁵ elindítója lett egy helyes gyámhatósági gyakorlatnak,⁶ — a gyámhatóságok is a gyámolt (gondnokolt) érdekében különös figyelemmel lesznek a hagyatéki vagyon integráns részét képező eszmei értékre.

Dr. vitéz Fekete László.

⁴ U. e. hat. e. rendelkezés folytatásaként a concret esetben tovább ezt mondja: az üzletmenetnek az általános gazdasági helyzettel kapcsolatban előállott rosszabbodása a cég értékének a mennyiségére kihat ugyan, de ezzel szemben figyelembe kell venni azt az előnyt, hogy a cég jó hírneve s a közönség bizalma a gazdasági helyzet általános romlásából származó nehézségek leküzdését is könnyebbé teszi.

⁵ „Életbiztosítás figyelembevétele a kötelesrész szempontjából“ (Kir. Közjegyzők Közlönye 1932. évi 1. sz.).

⁶ A székesfővárosi árvaszék 10/10/1932. sz. teljesülési határozata.

Többfoku utóörökös nevezés.

Irta: Krenner Zoltán.

Az 1932. évben meghalt örökhagyó alakilag érvényes végintézkedéssel úgy rendelkezett, hogy vagyonát A.-ra hagyta (előörökös), akinek halála után vagyona B.-t, ennek halála után C.-t és végül C. halála után D.-t fogja megilletni (utóörökösök). A végrendelet szerint jött létre az osztály s ennek alapján a telekkönyvi hatóság a többfokú utóörökös nevezés hatálytalanságát figyelmen kívül hagyva, a hagyatéki ingatlanra a tulajdonjogot A. javára bekebelezte s egyben feljegyezte az utóöröklési jogot akként, hogy az B.-t, ennek halála után C.-t, s ennek halála után D.-t fogja megilletni. A. előörökös halála után a hagyatékára vonatkozó örökösödési eljárás során most megtartott hagyatéki tárgyaláson B. jogi képviselője azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a hagyaték B. utóörökös javára adassék át és a C. és D. utóörökösök javára érvénytelenül feljegyzett utóöröklési jogok töröltessenek, mert ha a végrendeletben megnevezett utóörökösök közül valamelyik az örökséget már megszerezte, a többi kijelölt utóörökösre a helyettesítés hatálytalanná lett. A hagyatéki tárgyalás rendjén viszont C.

és D. tiltakoztak telekkönyvileg is biztosított utóöröklési joguk törlése ellen és a többfokú utóörökös nevezést érvényesnek mondták, hivatkozva az Öe. 79. §. 4. bekezdésére, mely elismeri a többszörös utóörökös rendelőt, az örökhagyó kortársai javára. (B., C. és D. pedig valóban az örökhagyó kortársai voltak) a következő rendelkezésével: „ha az örökös meghal, s az utóörökösödés esete ennek következtében áll be, az örökség az örökös hagyatékára vonatkozó örökösödési eljárás során a jelen törvény megfelelő alkalmazásával adandó át az utóörökösnek, s ugyanezen alkalommal, ha további utóörökösödés esete nem forog fenn, az utóörökösödési jog telekkönyvi feljegyzésének törlése rendelő el“, — s hivatkozva arra, hogy a javukra eszközölt telekkönyvi feljegyzés törlése perenkívüli úton nem eszközölhető.

A vitás kérdés az volt, van-e lehetősége a többszörös utóörökös rendelőnek, s ha nincs ily lehetőség, mit jelentenek a törvény „ha további utóörökösödés esete nem forog fenn“ szavai?

A 275. E. H. megállapítja, hogy ítélkezési gyakorlatunk szerint csak a közvetlen következő helyettesített örökösnek foghat helyt a hitbizományi helyettesítés, további helyettesítés azonban megengedve nincsen: jogában áll ugyan mindenkinek, hogy örökösének — kortársai közül — tetszése szerint több helyettest rendeljen s ezek között az egymás utáni következés sorrendjét megállapítsa, amint azonban ezek közül egy az örökséget helyettesítettként megszerzi, a többire nézve a helyettesítés hatálytalanná lesz.

Azon jogszabály alól, hogy a többszörös utóörökös nevezés hatálytalan, s az utóörökösnek további utóörökös nem rendelhető, ezek szerint két kivétel áll fenn. Ha az első utóörökös nevezés hatályba nem léphetett, a további utóörökös nevezés érvényes rendelkezés, mert az tulajdonképen az utóörökös részére helyettes-örökös rendelése. A másik kivétel, hogy a többszörös utóörökös nevezés hatályos, ha mindegyik utóörökös az örökhagyónak kortársa, s ha a kortársak között az egymás után következés sorrendje meg van állapítva.

Az Öe. 79. §. 4. bekezdése, mely korábban alkottatott a 275. E. H.-nál, csak az akkor még ki nem alakult ítélkezési gyakorlat kérdésében döntött, s azt a gyakorlatot szentesítette törvény erejével, mely akkor még vitatható volt, nevezetesen, hogy az örökhagyót saját kortársaira nézve többfokú utóörökös nevezési jog illeti, melyet azután a 275. E. H. jogszabályként megállapított. A 79. §-ban megemlített „további utóörökösödés esete“ tehát csupán az örökhagyó kortársaira vonatkozik, s ha ezek közül egy az örökséget helyettesítettként megszerzi, a többire nézve a helyettesítés hatálytalanná lesz, s ezek feljegyzett utóöröklési joga törlendő.

A bevezetésben előadott esetben tehát B. utóörökös jogainak megnyílásával C. és D. utóöröklési jogai megszűntek a telekkönyvi feljegyzés dacára is.

A következő eldöntendő kérdés azonban, hogy a „további utóörökösödési jogokat“ helyesebben a C. és D. javára feljegyzett utóöröklési jogok törlését elrendelheti-e a hagyatéki bíróság?

Az Öe. 80. §. szerint „az utóöröklési jogra vonatkozó anyagi jogszabályokat a 78. és 79. §-ok rendelkezései nem érintik“. Az anyagi jogszabályok egyike a telekkönyvi rendtartás 155. §-a, melynek értelmében „ha valamely

nyilvánkönyvi tulajdonos azt hiszi, hogy valamely az ő jószágára bekebelezett jog elenyészett, szabadságában áll annak kitörlése iránt a telekkönyvi hatóságnál pert indítani“, s így a törlést nem a hagyatéki bíróság rendeli el, hanem annak törlése iránt a telekkönyvi hatóságnál pert kell indítani.

A 79. §. első bekezdése azonban azt mondja, hogy „a hagyatéki bíróság az utóöröklési jog telekkönyvi feljegyzésének törlését elrendelheti“, ha ott az 1., 2. és 3. pontok szerint, valamely eset bekövetkezett, s ha a hagyatéki bíróság nem rendeli el a törlést, úgy az esetben kell a telekkönyvi hatóságnál pert indítani, viszont a 4. bekezdés szerint — többfokú utóöröklés esetében — a feljegyzés törlése „elrendelő“ és így kétségtelen, hogy a 4. bekezdés intézkedése nem áll ellentétben a tlkvi rdts. 155. §-ával, nem bizza a hagyatéki bíróság megítélésére, hogy van-e törlésnek helye, vagyis a hagyatéki bíróság köteles a törlést elrendelni, s nem vonatkozik ez esetre az „elrendelő“ szóval megengedett mérlegelési lehetőség, vagyis a fentebb ismertetett esetben a C. és D. javára feljegyzett utóöröklési jogot törölni kell a hagyatéknak B. javára leendő átadásával egyidejűleg s a törlés iránt külön pert indítani nem szükséges.

Kapcsolatos hagyatékok.

Egy hagyatéki ügyben egy ügyvéd, a hagyatéki bíróságnál kérte, hogy X. közjegyző a nála folyamatban levő, de még le nem tárgyalt hagyatékot adja át, kapcsolatos hagyatékok címén, Y. közjegyzőnek, aki ugyanazon városban működik. Az illető hagyatéki ügyben előbb az apa halt el, azután a leány. A beadvány szerint mindkettőjük örököse az anya, s így a két hagyatékok között kapcsolat van. A hagyatéki bíróság az egyesítést a közjegyzők meghallgatása nélkül elrendelte.

Az átengedésre kötelezett közjegyző az iratokat nem a most már alaphagyatékokat tárgyaló közjegyzőnek küldötte meg, hanem a hagyatéki bíróságnak és pedig előterjesztés kíséretében, amelyben kérte az átengedésre kötelező végzés hatályon kívül helyezését. Indokul felhozta a következőket: a) Nem tartatott be az előírt út, mert az örökösöknek a kir. közjegyzőnél kell kérnie a két hagyatékok egyesítését, aki azután megkeresi a csatolandó hagyatékokat rendelkezése alatt tartó közjegyzőt az átadásra. Irat nélkül a bíróság nem is határozhat. b) A leány halálesetfelvételi ívében az oldalági rokonok nem voltak megjelölve. Az ági örökös megállapítása nélkül, egyedül az anya nem kérhet kapcsolást. c) Az Ö. E. 69. §-a szerint csak különböző járásbíróóságok területén folyamatban levő olyan hagyatékok kapcsolásának van helye, melyben az örökhagyó tulajdonául be nem jegyzett ingatlanról van szó. A hagyatéki bíróság az előterjesztésnek helyt adott és a kapcsolási kérelmet elutasította.

A magam részéről a kapcsolatos kérdésnek csupán elvi részével foglalkozom, de mégis megemlítem, hogy az érintett ügyben utóbb megállapított, hogy az apa végrendelete folytán a leány nem is volt az apa örököse s miután a kötelesrészre jogosított anya és az apa örököse egy személy volt, a leány jogán fellépésnek helye nem lévén, a két ügy semmi vonatkozásban nem volt kapcsolatos s így az eljáró ügyvéd előterjesztése nyilvánvalóan alaptalan volt.

Az ú. n. kapcsolatos hagyatékok körét és sorsát az 1894. XVI. t.-c. 69. §-a szabályozta, kimondván, hogy az esetben, ha az örökség tárgya oly ingatlan, amely még nem áll az örökös nevében, úgy az alaphagyaték tárgyalása felfüggesztendő addig, amíg az előző le nem tárgyalt hagyaték elintézését nyert s amennyiben az érdekelték között megállapodás létesül, úgy a különböző bíróság területén megindított hagyatékok, az egyik közjegyző által mint kapcsolatos hagyatékok tárgyalandók le. Az említett törvényhely eljárási szabályát a 43.195/1895. I. M. 75. §-a állapítja meg, megemlítvén, hogy a különböző bíróság illetékessége alá eső hagyatékoknak kapcsolatos tétele iránti kérelmet a közjegyzőnél kell előterjeszteni.

Dr. Ragályi Lajosnak az Örökösödési eljárás magyarázata című 1896-ban megjelent munkájában utalás van arra, hogy az említett 69. §. 3. bek., amely a kapcsolatos hagyatékokról szól, az igazságügyi bizottság javaslatára vétetett fel a törvénybe s bizonyára innen van az, hogy az egyébként aprólékosan rendelkező, minden vonatkozásban pontosan összevágó törvény a kapcsolatos hagyatékok tekintetében nem tartalmaz kielégítő rendelkezést.

Az említett könyv részletesen és hosszasan foglalkozik a tényleges birtoklási eljárással, mert abban az időben a telekkönyvi állapot, a tulajdon tekintetében, jórésben nem fedte a tényleges állapotot. Bizonyára ezen kívántak segíteni a hagyatéki eljárásban is s ezért a közjegyzőt feljogosították arra, hogy a hagyatékkal kapcsolatos tényleges birtoklási eljárást a saját körzetén belül, kiküldetés nélkül is lefolytathassa.

Csak abban az esetben kellett tehát intézkedni, amikor az ingatlan más járásbíróság területén feküdt és a célszerűségi okok, akár az örökösök szempontjából, akár az ügy szempontjából azt indokolták, hogy a két hagyaték egy helyen tárgyalassék le. Az ilyen kérdések könnyű és gyors megoldását célozta az igazságügyi bizottság által indítványozott rendelkezés. (69. §. 3. bek.)

Az Ö. elj.-t az 1927. IV. t.-c. kiegészítette, illetve egyes kérdésekben újra szabályozta. Sem ez a törvény, sem annak 11.000/1928. I. M. végrehajtási r.-e nem tartalmaz a fenti vonatkozásban új rendelkezést. Megjelent azonban 1928. március 20-án a 15.500/1928. I. M. rendelet. Ennek a rendeletnek 6. szakasza a kapcsolatos hagyatékokról rendelkezik. Megállapítja, hogy melyek lesznek ezután kapcsolatos hagyatékoknak nevezendő ügyek és ha az eljáró közjegyző előtt az ügy minden érdekeltje kijelenti, hogy a kapcsolatos örökösödési ügyet átengedni kéri, úgy az azt átengedni köteles az alapügyben eljáró közjegyzőnek.

A 15.500/1928. I. M. rendelet ugyanegy járásbíróság területén működő több kir. közjegyzőt az örökösödési ügyekben megillető működési kör megállapítása tárgyában bocsátott ki. Ebből az következne, hogy a rendelet

mellett saját egyéniségének megfelelő életet élhet, testi, szellemi és erkölcsi erőit kibonthatja, saját bodogulásán keresztül egyúttal a nemzeti és emberi közösség javára is. A magyarság, mint kis nemzet annál inkább számíthat a világ újrendezésénél önálló jogállásának elismerésére, minél inkább adja tanujelét a háborúadta lehetőségek között a jogeszmé iránt való érzékének s minél jobban igyekszik biztosítani a jogeszmé uralmát.

Bartha György a budapesti és Mendelényi László a pestvidéki kir. törvényszékek elnökeinek évnyitó beszédei nagyjában hasonló eszmekörben mozogtak, tárgyalván a háborús állapotokkal kapcsolatosan az igazságszolgáltatás különleges feladatait. Nagyvonalu évnyitó beszédet mondott még az egységes bírói és ügyvéd vizsgálóbizottság teljes ülésén Timkó Zoltán koronaügyész, a bizottság elnöke. Beszédében utalt arra, hogy az emberi haladás legtokéletesebb technikai vívmányai kelnek versenyre, hogy pusztító erejűkkel kikényszerítsék a döntést. Közben kétezer év kultúrájának pótolhatatlan értékei semmisülnek meg, virágzó városok válnak romhalmazzá. A magyar nemzet ebben a világot rengető viharban apró csónakként vergődik a háborgó tengeren. A Gondviselés kezébe van letéve ennek az országnak sorsa és jövője. Ha a sors úgy hozná magával, hogy újabb megpróbáltatások várjanak reánk, acélos karokkal s töretlen lélekkel állnunk kell sorsunk mostohaságát, bizva a Gondviselés kegyelmében, amely ezer év viharai között fenntartotta ezt a nemzetet.

A magyar igazságszolgáltatás legelőkelőbb képviselőinek ajkáról újévi megnyilatkozásokként — a fentiek szerint — értékes gondolatokat kifejező komoly szavak hangzottak el. Méltóak a helyzet súlyos komolyságához, de méltóak a magyar jogszolgáltatás előkelő, nyugateurópai szintjéhez, amelynek alapján is remélheti ez a sokat hányatott nemzet boldogabb új esztendőkkel, a boldogabb magyar jövőt.

Az eszmei érték.

Iparos (kereskedő)¹ üzlete — jogi értelemben véve — két tényezőtől tevődik össze: egyik az iparos (kereskedő) iparszerű tevékenysége, másik azon értékek (eszközök s erők) organikus egysége, melyek e tevékenységgel egybekapcsolnak; amaz személyi: az ember tevékenysége, emez tárgyi: az ezen tevékenységgel kapcsolatban igénybevett gazdasági értékek.

Ez utóbbiak közé tartozik: az üzleti tőke, árúraktár, berendezés, felszerelés, munkaeszközök, járművek, kereskedelmi könyvek, ipari s egyéb jogosítványok (engedélyek, szabadalmak, védjegyek, a jó helyen leülő üzlethelyiségnek bérleti joga, szolgálmi jogok s így tovább) hiteli s bevásárlási összeköttetések, a vevőkör, a régi patinás cégben rejlő üzleti hírnév, stb.

E gazdasági értékek körén belül ismét distinguálván, azok közt vannak testi tárgyak, jogi értelemben vett „dolgok“, másfelől vannak — bár

¹ A kereskedő is iparos (Jogi-Lex. IV. k. 359.); kereskedő az az iparos, aki saját nevében kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik (K. T. 3. §.).

nem „dolgozók“, de vagyoni értékkel nyilvánvalóan bíró gazdasági javak, tehát: res corporales és res incorporales, melyek együttvéve töltik ki az üzlet tárgyi fogalomkörét.

Ez exemplificativ felsorolásból kiragadva pl. a vevőkört, a cégértéket, — aligha vitatható, hogy ezek s a többi res incorporales bizonyos vagyoni értéket reprezentálnak; ha pedig így van — akár tulajdonítunk az üzleti vagyonnak bizonyos jogi önállóságot, akár nem — ezek a res incorporales, együttvéve „eszmei érték“, kétségtelenül szintén beletartoznak az iparos (kereskedő) üzleti vagyonába, illetőleg vagyonába.

Ennek megfelelően az üzlet élők közti átruházásával kapcsolatban köztudomás szerint nemcsak az üzleti res corporales, hanem a res incorporales, az eszmei érték is — és pedig nem kis mértékben — figyelembe jö a vételár kialakulásánál. —

Ha pedig ez így van — mintahogy így van — aligha érthető, miért nem vétetik az eszmei érték a mortis causa átszállással kapcsolatban rendszerint figyelembe.

Ez a gyakorlat pedig helytelen, mert nem felel meg 1. sok esetben az anyagi igazságnak, 2. általában a törvénynek és 3. az immár állandónak mondható bírói gyakorlatnak. —

1. Az anyagi igazság szempontjából sok esetben igen sérelemes lehet, ha a hagyatékhoz tartozó üzlet csupán a dolgok, a testi javak (berendezés, felszerelés, árúraktár, stb.) figyelembevételével s az eszmei érték figyelmen kívül hagyásával vétetik számításba; mert: ha van az eszmei értéknek vagyoni értéke — mint ahogy az inter vivos átruházásokból érzékelhetőleg van, — annak mellőzése sok esetben sérelmére lehet az anyagi igazságnak.

Példák:

a kötelesrészre szorított gyermek nyilvánvalóan rövidséget szenved, ha az általános örökössé tett másik gyermek a hagyaték tárgyát tevő, patinás üzletet átveszi s amannak kötelesrészét csak az üzleti res corporales számításba vételével fizeti ki;

hagyatéki osztály esetében megrövidül a többi örökostárs, ha egyikük az ily üzlet eszmei értékének figyelmen kívül hagyásával s csak a testi javak értékével számítottan kapja osztályrészét;

ha az örökagyó a tulajdonában volt ily üzletét egyik gyermekére életében az örökségi osztályrészbe való beszámítás (Terv. 2142. §.), illetve kötelesrészébe való betudás (Terv. 2028. §.) kötelezettsége mellett átruházta, az osztály során az igazságos osztály, illetve a kötelesrész szempontjából nem közömbös, hogy az üzletet eszmei értékével együtt, vagy anélkül veszik számításba;

nem közömbös továbbá a hagyományok, hagyatéki terhek viselésének szempontjából, hogy az egyik örökös által osztályrészébe kapott ily üzlet teljes — vagyis eszmei értékkel együtt számított — értékben veszik-e figyelembe vagy sem,

s így tovább.

2. Megkísérlem annak kimutatását, hogy az eszmei érték figyelmen kívül hagyása — ha visszavezethető is a vonatkozó jogszabály (11.000/1928. I. M. sz. r. 30. §.) nem eléggé sikerülten fogalmazott szövegére — törvény-nyel ellentétes.

A most hivatkozott jogszabály szerint ugyanis kereskedelmi üzlet vagy iparvállalat leltározása alkalmával a lezárt üzleti könyv alapján, szükség esetén szakértő alkalmazásával készítendő külön jegyzékbe „az üzlet vagy a vállalat vagyona“, „az annak alkotó részeit tevő minden egyes dolog, követelés és tartozás részletezendő és megbecsülendő“; mármint a két idézőjel közt közölt, egymást közvetlenül követő részt olvasván a szövegnek nyilván oly értelmet tulajdonítanak, hogy a második rész — mely csak testi javakról, „dolgozokról“, követelésekről és tartozásokról szól — csupán részletezése a „vagyon“-t említő első résznek.²

Akár e körülményre vezethető vissza az eszmei érték figyelmen kívül hagyása, akár nem, az minden esetre ellenkezik a minden vonalon alapelveként jelentkező s az 1. alatt elmondottakra tekintettel helyes ama törvényi (1894: XVI. t.-c. 40. §.) szabállyal, mely szerint leltározandó „minden vagyontárgy, mely az örökhagyónak elhalálozásakor birtokában volt.“

„Vagyontárgy“ pedig az *activ* vagyonállag minden egyes eleme, mely vagyoni értéket reprezentál, tehát: a dolgok, a vagyoneértékű egyéb jogok s jogi helyzetek, így tehát az *eszmei érték* is; mint ahogyan *Kúriánk* mondja (P. I. 3179/1933.) „az üzlet nemcsak berendezésből és árukészletből, hanem abból a vagyoni értékből is áll, amelyet annak a vevőkör, (kedvező hely, látogatottság, stb.) ad meg“.

A hagyatékot tárgyaló kir. közjegyzőnek tehát a 11.000/1928. I. M. sz. r. 44. §. 2. bek.-ben előírt kötelezése teljesítésében az iparos (kereskedő) leltára megvizsgálásakor figyelemmel kell lennie, hogy az üzlet eszmei értéke, mint hagyatékhoz tartozó vagyontárgy, a leltárból nem hiányzik-e s ezirányban a felekhez figyelmeztetést, illetve felhívást kell intéznie s azok vonatkozó nyilatkozatát a jegyzőkönyvbe kell foglalnia s illetve a leltárt az eszmei értékkel ki kell egészítenie. —

A vagyónátruházási illetéknek is a fennebbi alapelveknek megfelelően az 1920: XXXIV. t.-c. szerint (3. §.) alapja az átruházott vagy átszállott vagyon (melynek componense minden vagyontárgy, köztük — nemcsak a dolgok, de az eszmei érték is) értékének a törvényes pénzértékben kiszámított összege.

² Még kevésbé sikerült ugyane §. következő bekezdése, mely subsidiarius szabályként a kereskedelmi társasági tag örökhagyó társasági vagyoniilletősége mikénti leltározásáról szól, — e vonatkozásban irányadóul az utolsó évi mérleget tekintvén. Nem szólva u. i. arról, hogy az időpont nem helyesen van meghatározva, mert az nem esik szükségképp össze a delatio minden más vonalon irányadó időpontjával, az ismeretesen bizonyos technikával készült és eszmei értéket fel soha nem ölelő mérleg megnyugtató módon a vagyoniilletőség delatiokori valódi teljes értékét nem tünteti s e jogszabály betűszerinti alkalmazásával nem is tüntetheti fel.

3. Az üzlet eszmei értékének figyelmen kívül hagyása ellenkezik a *bírói gyakorlat*tal is, amit bizonyítandó idézem Kúriánk néhány idevágó határozatát a következőkben:

A kereskedelmi üzlet, mint másra átruházható vagyonérték összesége öröklés tárgya is lehet, tehát tulajdonosának halálával a maga egészében, a hozzátartozó összes vagyoni értékekkel az öröklési jog szabályai szerint átszáll az örökösökre (J. H. XII. 433.).

Öröklés tárgya a kereskedelmi vagy ipari üzlet a maga egészében és így abban a kérdésben, hogy az üzlet az elhalt tulajdonosról kire vagy kikre száll, az öröklési jog szabályai az irányadók; ez áll nemcsak az üzlet berendezésére, hanem arra a vagyoni értékre is, amelyet az üzletnek a vevőkör, kedvező hely, látogatottság ad meg. (J. H. VIII. 206.).

Az elhunyt társasági tag örökösének a bírói gyakorlat szerint igénye van a cég eszmei értékének, mint a kifizetendő társaságbeli vagyoni illetőség egyik alkatelemének megtérítéséhez is. (J. H. VI. 822.).³

Részvények értékének megállapításánál — ha azoknak tőzsdei vagy piaci árfolyama nincsen, így különösen a családi részvénytársaságoknál — a részvénytársaság egyéb vagyona mellett a cég eszmei értékét is figyelembe kell venni. (J. H. IX. 860.).

A részvénytársaság cége olyan vagyoni értéket képvisel, amely magának a részvénytársaságnak a vagyonát képezi s minthogy ebből a vagyonból minden részvényre aránylagos rész esik, az egyes részvények értékét is növeli; az osztályosjegyzés megkötésénél tehát a cég eszmei értéke is figyelembe veendő, illetve megfelelően értékelendő (legfőbb bíróságunk egy borüzlet és faiskolai üzemmel bíró részvénytársaság eszmei értékét 100,000.— aranykoronában állapította meg). (K. P. I. 1380/1935.). —

Ellenvethető: mindez helyes és elméletileg így is van, de ki tudja megállapítani az eszmei értéket pénzben.

Ez ellenvetésre a feleletem a következő: ha az élők közötti átszállással kapcsolatban, mint a vételár egyik eleme figyelembe jő az eszmei érték s a vételár kialakulásánál bizonyos összegben kalkuláltatik, meg kell találni a módját, hogy ugyanaz az eszmei érték a mortis causa átszállással kapcsolatban is megállapíttassék;

az igaz, hogy mint Kúriánk is helyesen kimondta: a vállalat egyéb vagyona és a cégérték közt nincs oly határozott és állandó viszony, mely okul szolgálhatna arra, hogy a cég értéke a többi vagyon értékének meghatározott százalékában állapíttassék meg. (J. H. IX. 860.), de ugyancsak Kúriánk irányt ad ennek az eszmei értéknek meghatározására, mondván:

³ Ez utóbbi döntés nyilvánvalóan mutatja a 2. jegyzetben közölt álláspontom helyességét; ez áll a kereskedelmi társasági vagyoni illetőség értékelésére, sőt — amint mindjárt látjuk — ugyanez az elv még bizonyos részvények értékelésénél is érvényesül.

1. X. és Y. az ezen okirathoz csatolt házassági anyakönyvi kivonat szerint a 2400/1942. M. E. sz. r. 15. §. 3. bek. értelmében, mint egymástól távollevők a-i anyakönyvvezető közreműködésével házasságot kötöttek,

2. X., ki mint tartalékos hadnagy tényleges katonai szolgálatot teljesítvén a-i parancsnokság által kiállított s ezen okirathoz csatolt külön bizonyítvány szerint-n szerelt le s így az utólagos megegyezés létesítésére a vonatkozó jogszabályokban (5830/1943. M. E. sz. r. 1. (4). §. s 8100/1944. V. K. M. sz. r. I. fej.) megszabott határidő még nem telt el.

Ehhez képest megállapíttatik, hogy az utólagos megegyezés létesítésének az 5830/1943. M. E. sz. korm. rend.-ben meghatározott előfeltételei fennforognak. —

Ezek előrebocsátása után az alulírott X. és Y. képviselőiben az alulírott Z. ezennel kinyilvánítják X. és Y. házastársak ama közös és egyetértő akaratelhatározását, hogy a házasságukból születendő mindkét nemű gyermekek valamennyien az atya vallását vagyis avallást kövessék.

Erről az okiratról a felek részére akárhány hiteles kiadvány adható, annak egy hiteles kiadványa továbbá hivatalból megküldendő a házasságot nyilvántartó-i anyakönyvvezetőnek, annak egy további hiteles kiadványa végül a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztendő. Stb.

II. Gyermek vallására vonatkozó nyilatkozat.

Az előmutatott születési anyakönyvi kivonat szerint-n született vallású, alulírott Y. előljáróban kijelenti, hogy

1. az idecsatolt házassági anyakönyvi kivonat szerint a 2400/1942. M. E. sz. r. 15. §. 3. bek. értelmében X.-vel, mint távollevővelanyakönyvvezető közreműködésével házasságot kötött,

2. az idecsatolt halotti anyakönyvi kivonat szerint férje: X.én hősi halált halt, melyre vonatkozó anyakönyvi bejegyzés kelte: s így a vonatkozó jogszabályokban (5830/1943. M. E. sz. r. 2. §., 8100/1944. V. K. M. sz. r. I. fejezet) megszabott határidő még nem telt le,

3. az X-el fennállott házasságából a csatolt szül. anyakönyvi kivonat szerintn születettutónevű gyermek.

A fenti 1. s 2. alattiak alapján megállapíttatik, hogy az ezen okirat tárgyát tevő nyilatkozat megtételének az 5830/1943. M. E. számú rendelet értelmében törvényi akadály útjában nem áll.

Ezek előrebocsátása után az alulírott Y. — előadva, hogy hősi halált halt férjével gyermekeik vallására vonatkozó törvényszerű megállapodást nem létesítettek ugyan, de egybehangzó komoly szándékuk volt az alábbi értelmű megegyezés létesítése, mit az 5830/1943. M. E. sz. r. 2. §. 3. bek. értelmében az illetékes gyámhatóság útján kíván megállapíttatni — a maga részéről ezennel kijelenti, hogy a hősi halált halt X.-vel fennállott házasságából született fennebbi 3. alatt megnevezett fiúgyermekük az atya vallását vagyis avallást kövessék. Stb.

Dr. vitéz Fekete László.

Közlemények.

Kinevezések. Az Igazságügyminiszter *Tóth* Endre dr. budapesti kir. közjegyzőhelyettes Szeghalomba, *Östör* András dr. budapesti kir. közjegyzőhelyettes Tokajba, *Enyedi* Imre dr. budapesti kir. közjegyzőhelyettes Rétságra, *Katona* István dr. nyiregyházi kir. közjegyzőhelyettes Hajdúböszörménybe, *Rédei* Tibor dr. pápai ügyvédet Pápára, *Czeplédy* Miklós dr. nagyváradai ügyvédet Margittára kir. közjegyzőkké nevezte ki. —

Amint némely régebbi kinevezések alkalmával szót emeltünk az ellen, hogy a helyettesek jogszerűnek tartott igényei az ügyvédi karból történt kinevezésekkel szemben aránytalanul kis mértékben vétettek figyelembe: tárgyilagos kifejezésre kell juttatnunk a jelenlegi kinevezésekkel kapcsolatosan a közjegyzői kar örömteljes megnyugvását afölött, hogy a kinevezési arányban méltányos és igazságos figyelemben részesült a pályán működő azon való előrehaladásukkal a közjegyzői intézmény jogszolgáltatási folytonosságát biztosító helyettesek érdeke. Annak jóleső tudatában, hogy a magyar igazságügy legfőbb irányítója, Magyarország jelenlegi igazságügyminisztere, *Radocsay* László a magyar közjegyzői kar és az intézmény iránt annyiszor tanúsított megértő jóindulatot, meg van a reményünk arra, hogy a jelenlegi kinevezésekben megnyilvánuló méltányos arány a jövő kinevezéseknél is megfelelően fog érvényesülni. —

Magyarország Kormányzója *Meixner* László dr. budapesti kir. közjegyzőt Magyar Vöröskereszt megbizottá nevezte ki.

Athelyezés Az Igazságügyminiszter vitéz *Barcza* Ferenc dr. fehérgyarmati kir. közjegyzőt Ceglédre helyezte át.

Kitüntetések. Magyarország Kormányzója *Salkovszky* Jenő dr. ipoly-sági, vitéz *Sebestyén* Kálmán dr. békéscsabai kir. közjegyzőknek a Nemzetvédelmi Keresztet adományozta. — Magyarország Kormányzója *Tóth* Endre dr. kir. közjegyzőhelyettesnek, m. kir. karp. őrmesternek a Szovjet elleni hadműveletek alkalmával az ellenség előtt teljesített kiváló szolgálataiért a Magyar Bronz Érdemérmét a hadiszalagon adományozta.

A bírói és ügyvédi vizsga bizottság közjegyző tagjai Az Igazságügyminiszter 1944. január 1-től kezdődő 3 év tartamára az egységes bírói és ügyvédi vizsga bizottság tagjaivá kinevezte a közjegyzői karból vitéz *Fekete* László dr. m. kir. kormányfőtanácsos és *Lázár* Ferenc dr. felsőházi tag, a budapesti közjegyzői kamara elnöke, budapesti kir. közjegyzőket. *Fekete* László dr. a jelenlegi kinevezéssel immár a hatodik, *Lázár* Ferenc dr. pedig a harmadik ciklusban tagja a bizottságnak.

A nyugdíjintézet búzakötvény jegyzése. A kir. közjegyzők és jelöltek nyugdíjintézete az intézőbizottság felhatalmazása alapján kettő waggon névértékben jegyzett búzakötvényt.

Adomány. Egy magát megnevezni nem óhajtó közjegyző, amint erről e közlőny előző számában már megemlékeztünk, karácsonyi segélyre való felhasználás céljából 100.— P-öt, májd újabban húsvéti segélyre 100.— P-öt juttatott a Nyugdíjintézetnek azzal a rendeltetéssel, hogy ez összeget két-két, özvegyi nyugdíjat nem kapó, ügyvédből kinevezett közjegyző

özvegye kapja meg. Ugyancsak egy másik közjegyző 60 pengőt küldött be azzal, hogy ez karácsonyi segélyként egy reászoruló özvegynek adassék ki. A Nyugdíjintézet a karácsonyi segélyt annak idején az adakozók kivánságának megfelelően három özvegynek elküldötte, a húsvéti segélyt pedig a rendelkezés értelmében arra reászoruló két özvegynek folyósítani fogja. Itt kell megjegyeznünk, hogy az előző szám vonatkozó közlőnyében a kézirattal szemben az a téves közlés jelent meg, mintha a nyugdíjintézet az adományt „két közjegyző“ részére folyósította volna. A téves közlést a fentiek szerint igazítjuk helyre.

Bírói és ügyvédi vizsgák statisztikája. Vizsga iránt a múlt évben 680 kérelmet terjesztettek elő. Ebből visszautasítottak 11 kérelmet, s 9 jelölt a szóbeli vizsgán nem jelent meg. Egész vizsgára jelentkezett egy jelölt, akinek vizsgáját azonban visszautasították. A vizsga első részére jelentkezett 237 jelölt, akik közül 183-an a vizsgát sikerrel letették, s második részre jelentkezett 276 jelölt, akik közül a vizsgát sikerrel letette 213 jelölt. A pótvizsgára jelentkezettekkel együtt képesítettek összesen 513 jelöltet. Visszautasítottak 37-et, s pótvizsgára utasítottak 110-et. Kitüntetéssel képesítettek 13 jelöltet.

Helyreigazítás. E közlőny múlt számában F. J. dr. jelzéssel közzétett szerkesztői üzenet a „jövő gazdasági program“ vázolásáról tesz említést. A szerkesztői üzenet egész tartalmából nyilvánvaló, hogy nem gazdasági, hanem „igazságügyi“ programról kívántunk e vonatkozásban megemlékezni s ez foglaltatott a vonatkozó üzenet kéziratában is. A téves közlést tehát a fentiek szerint rektifikáljuk.

Közjegyzőhelyettesnek ajánlkozik közjegyzői irodai gyakorlattal nyug. kir. járásbíró. Cím a kiadóban.

Teljes közjegyzői gyakorlattal bíró — lehetőség szerint hadmentes, munkaképes *helyettes* állandó alkalmazásra keres: Szotyori Nagy Sándor kisvárdai királyi közjegyző.

Perfekt *gépíró*, telekkönyvi szemlézésekben jártas *iroda segédet* alkalmaz Szotyori Nagy Sándor kisvárdai királyi közjegyző.

Rendeletek.

5.530/1943. M. E. sz. a kereseti adó, a jövedelemadó és az állami pótdadó egyes rendelkezéseinek módosítása. (Bp. K. 285.).

5.370/1943. M. E. sz. A külfölddel szemben fennálló egyes tartozásoknak pengőértékben való befizetéséről szóló 6.900/1931. M. E. számú rendelet hatályának további meghosszabbítása. (Bp. K. 286.).

5.380/1943. M. E. sz. Az aranyban teljesítendő fizetésekről szóló 410/1932. M. E. számú rendelet hatályának újabb meghosszabbítása. (Bp. K. 286.).

5.460/1943. M. E. sz. A külfölddel szemben fennálló egyes tartozások pengő értékben való befizetéséről szóló jogszabályok újabb módosítása. (Bp. K. 286.).

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle. Az új évben az első számmal ennek a kitünően szerkesztett magyar jogi szaklapnak 25-ik évfolyama indult meg. A jubileumot a szerkesztőség — amint ezt a szám egyik közleménye mondja — minden külső dísz és ünnepélyesség nélkül a nagy időkhöz méltóan, komoly munka folytatásának elhatározásával üli meg. Huszonötév — mondja továbbá a közlemény — a jogászai közvélemény formálására hivatott folyóirat életében általában még a magyar viszonyok között sem nagy idő, a lefolyt negyedszázad azonban a magyar történelemnek nem az a szaka volt, amely a tudományos munkának különösen kedvezett volna. Eppen ezért van alapja az örömmel afölött, hogy a sok nehézséggel megküzdve épen a lefolyt esztendőben a folyóiratnak nem jelentéktelen fejlődése következett be, de bőségesen van ok arra is, hogy a további küzdelemre lelki erőt gyűjtsünk, ha hivatásunkat továbbra is multunkhoz méltó módon kívánjuk betölteni. A jubiláris számban különben cikkirókként a magyar jogászvilág legelőkelőbb neveit találjuk. Így a vezető cikket Radocsay László dr. igazságügyminiszter írta Az 1939. II. t.-c. 160. §-a és a 4810/1942. M. E. számú rendelet címen. További, illusztris szerzőktől származó cikkei a jubiláris számnak: Reményi-Schneller Lajos: A zálogleveles kölcsönök visszafizetése, Rakovszky Iván: Ratio legis és lex rationis, Alföldy Dezső dr.: Az eltartásra és gondozásra szoruló büntetőjogi védelme, Degré Miklós: Büntetőjogi eljárás jogunkról, Finkey Ferenc: Koronaügyész — legfőbb ügyész a kir. Kúrián, Markos Olivér: Az államhatalom közlekedési felségjoga, Angyal Pál: A kockázat büntetőjogi jelentősége. A jubiláris szám a továbbiakban a lap egyes rovatbeosztásának megfelelően ezúttal is az érdekes közlemények változatos sorozatát adja.

Amidőn a negyedszázados jubileum alkalmából a magunk részéről is a legnagyobb elismeréssel emlékezünk meg a Magyar Jogi Szemlének a magyar jogirodalom előkelő szinten tartása és fejlesztése körül szerzett kétségkívül jelentős érdemeiről, további még értékesebb arányokban kifejt. hető munkásságához a nyugodt béke idők mielőbbi bekövetkezését őszintén kívánjuk.

Gazdasági Jog. Az 1943. XI., XII. és 1944. I. havi számokba különböző gazdaságjogi kérdésekről Kullmann Lajos, Edvi-Illés István, Magyarosy Ferenc, Pernecky Béla, Meznerics Iván, Egyed István és Uhlmann Aladár irtak értékes tanulmányokat. Mindhárom szám a szokott rovatokban változatos és érdekes közlemények nagy bőségét adja. A januári szám Irodalom rovatában Telman Sándor dr. közjegyzőnek az Örökösödési eljárásról írott könyvét méltatják. Az örökösödési eljárás nagy jelentősége mellett — írják a méltatásban — különösen a gyakorlati jogászok körében nagy érdeklődésre tarthat számot Telman Sándor dr. kir. közjegyzőnek „Örökösödési eljárás“ címen irt munkájának most megjelent lényegesen javított s kibővített harmadik kiadása. A szerző eddig is hasznosan használt, e téren úgyszólván egyeduralmat élvező munkája ez újabb kiadásában a vonatkozó tételes jogszabályokat gyakorlati helytálló magyarázattal, a materiális jogszabályokra is kiterjedő jegyzetekkel, a vonatkozó — aránylag gyér — joggyakorlati anyag szorgalmas összegyűjtésével oly szépen nyújtja

a közjegyzők működési körét, — földrajzi, havi beosztás tekintetében szabályozta, — de nem vonatkozhatott ez új eljárási szabályok létesítésére, mert erre az 1927. IV. t.-c. 1. §. semminemű meghatalmazást nem adott. Egyébként, ha mégis olyannak tekintenénk a kérdést, amely e rendeletben szabályozható volt, úgy ez csak az egy járásbírószág területén működő több közjegyzőre vonatkozhatott volna, mert csak ezeknek működési köre szabályoztatott e rendeletben.

Tovább fűzvé a gondolatot, fel kell vetnem a kérdést, vajjon a 15.500/1928. I. M. rendelet az 1894. XVI. t.-c. 69. §-át hatályon kívül helyezte akár egészben, akár részben. Erre sehol semmi támpontot nem találunk, ezt a 15.500/1928. I. M. rendelet sehol nem említi.

E szakasszal kapcsolatban a közjegyzők mindig tanácstalanul állottak a rendelettel szemben s ezért a közjegyzői gyakorlat úgy oldotta meg a kérdést, hogy ahol szükségét látták, egy előző (de mindig csak előző) hagyaték együtt tárgyalását, ott egymásközött megállapodtak az átengedés tekintetében azzal, hogy az átengedett hagyaték díját az átengedőnek az átvevő megtérítette. Az érdekek így sérelmet nem szenvedvén, nem foglalkoztak kimerítőbben az alap kérdéssel. Most azonban, amikor egy megkerülő mozdulattal, az érdekelt, közvetlenül a bírósághoz fordult s az átvevőnek jelzett közjegyző kijelentette, hogy az átengedendő hagyaték egész díjához ragaszkodik (a díj cca 6.000.— P-t tett ki) akkor eszméltek csak arra, hogy ebben a kérdésben alapos ellentétek keletkezhetnek mind a bíróságok, mind pedig a közjegyzők között. Nem kétséges tehát, hogy itt tisztázni kell a helyzetet. Szerény nézetem szerint ma is fennáll hatályában az 1894. XVI. t.-c. 69. §-a és éppen ezért ma két csoportba sorolandók a kapcsolatos hagyatékok. A különböző járásbírószágok területén csupán olyan előző hagyatékok kapcsolatosak tételéről lehet szó, melyben az örökös nevére még nem telekkönyvezett ingatlan van. Ez tehát azon közjegyzőkre vonatkozik, akik egyedül működnek egy járásbírószág területén. Az egy járásbírószág területén működő több közjegyző pedig köteles átbocsátani a 6. §. szerint kapcsolatos hagyatékokat az ott előírt módon, de csak akkor, ha a 69. §. első bekezdése szerint az örökös tulajdonául még be nem jegyzett ingatlan a hagyaték tárgya.

Ha ugyanis a 15.500/1928. I. M. r. 6. §-a tényleg hatályon kívül helyezte a 69. §-t a több közjegyzőnek egy járásbírószág területén való működése közben előálló kapcsolatos hagyatékok tekintetében, mert az 1927. IV. t.-c. 1. §-ában adott felhatalmazás erre is kiterjedt, úgy a 6. §. csupán a működési kört változtathatta meg, de az előbbi jogszabályt, mely a működési körön kívül álló kérdéseket rendezte, meg nem változtatta, mert az 1927. IV. t.-c. 1. §. bek. erre vonatkozó szövege ezt kizárja. E szöveg a következő: „Ha a járásbírószág területére több közjegyző hatásköre terjed ki, az örökösödési ügyekre vonatkozó működési köröket az igazságügyminiszter határozza meg.“

Antalffy Zsirus Aladár dr.

Utólagos vallási megegyezés (nyilatkozat).

Ha a 2400/1942. M. E. sz. r. az ú. n. akadályozott személyeket illetően — az 1894:XXXI. t.-c. (házassági törv.) 39. §-ának a házasságkötés együttes jelenlétére vonatkozó szabálya alóli kivételképen — megengedte az egymástól távollevők közti házasságkötést,¹ lehetővé kellett tenni azt is, hogy — ily házasság kötötven — a különböző vallású házastársak vagy oly házastársak, kiknek egyiké vagy mindkettője felekezeten kívüli — mint-hogy inter absentés házasságkötés esetén ezek gyermekeik vallására vonatkozó megegyezést (az ú. n. reverzálist) a törvényben (1894:XXXII. t.-c. 1. §., 1895:XLIII. t.-c. 26. §.) létesítési kellékként előírt alakban a házasságkötés *előtt* rendszerint nem köthetnek —, ily megegyezést — kivételképen a szabály alól, hogy ily megegyezés csak a *hkötés előtt* létesíthető — a *hkötés után* létesíthessenek. —

Erről szól a törvényi felhatalmazás alapján kiadott 5830/1943. M. E. korm. r. s az ennek végrehajtása tárgyában kelt 8100/1944. V. K. M. sz. vall.- és közokt.- bel- és igazságügymin. r. (Bud. Közl. 1944. évi 18. sz.), mely — túllépve az iménti kereten — bizonyos feltételek mellett az immár alakszerűleg nem létesíthető megegyezés helyett lehetővé teszi a kérdésnek egyoldalú nyilatkozattal való rendezését is.

Az egymástól távollevőkként házasságot kötött házastársak, — *de csakis ezek* — házassága esetén e rendelkezések lehetővé teszik, hogy — a kezdőpontot, szünetelést illetően igen precízen meghatározott — három havi határidő alatt, a meghatározott alakszerűségek mellett,

ha a házastársak különböző (bevett vagy elismert) felekezethez tartoznak, továbbá, ha egyikük sem vagy csak egyikük tartozik bevett vagy elismert felekezethez, egyeszersmindenkorra megegyezhetnek, hogy a 7. életévüket még be nem töltött és az ezután születendő gyermekeik melyikük vallását, illetve melyik bevett vagy elismert vallást kövessék (utólagos megegyezés),

ha pedig a különböző vallású ily házastársak — *de csakis ezek* — valamelyike a három havi határidő alatt anélkül, hogy ily megegyezés létesült volna, meghalt, az életbenmaradt a r.-ben stricte meghatározott feltételek fennforgása esetén gyámhatósági jóváhagyó határozattól függően kijelentheti, hogy a gyermekek vagy az atya, vagy az anya vallását kövessék (utólagos megegyezést pótló nyilatkozat).

E r.-ek szerint végül a 7. életévét még be nem töltött, per rescriptum principis törvényesített vagy *az atya által elismert* fiú vallására vonatkozóan az atya által az 1894:XXXII. t.-c. 5. §. 3. bek. értelmébeni nyilatkozat *a r. szerint számítandó* hat hó alatt tehető ugyanilyen alakszerűségek mellett meg. —

Ami az ily utólagos megegyezés (nyilatkozat), mint formálügylet alakszerűségét illeti, ez irányban általában szintén az 1894:XXXII. t.-c.

¹ L. Az „akadályozott“ s ennek perenkívüli ügyei c. cikkemet, Kir. Közjegyzők Közlönye 1943. évi 6. sz.

1. §. 2. bek. s illetve — a végr. r.-ben foglalt eltérésekkel s illetve kiegészítésekkel — az 1647/1895. s 56/1896. V. K. M. vall. és közokt.-, bel- és igazságügymin. r. irányadó (végr. r. 12. §.).

Ezek szerint *ily utólagos megállapodás (nyilatkozat)* semmiség terhe alatt *szintén csak kir. közjegyző, kir. járásbíró, polgármester vagy főszolgabíró előtt létesíthető (állítható ki)*. —

Vegyük már most — rövidre fogva — különösen szemügyre a kir. közjegyző ebbeli ténykedését² s ennek során frissítsük fel a közönséges (*nem utólagos*) megegyezést szabályozó régi — imént említett 1895.- s 1896.-beli — rendelkezéseket.

Ez utóbbiak szerint a kir. közjegyzőnek a megegyezés (1894:XXXII. 1. §., 1895:XLIII. t.-c. 26., 27. §.) s a megegyezés megváltoztatása (1894:XXXII. t.-c. 3. §., 1895:XLIII. t.-c. 28. §.) körüli eljárása tekintetében e jogszabályoknak a járásbíró, polgármester, főszolgabíró, eljárására előírt rendelkezései megfelelően alkalmazandók azzal, hogy

a közokirat felvételénél a közjegyzői törvény intézkedései alkalmazandók s

a kir. közjegyző hiteles kiadványt tartozik küldeni annak az anyakönyvvezetőnek, ki előtt a felek — kijelentésük szerint (11. §. 2. bek.) — házasságukat meg fogják kötni, illetve változtatás esetén a házasságkötést, a gyermek születését nyilvántartó anyakönyvvezetőnek. (1895.-i r. 10. §. 2.).

Még mindig csak a régi rendeletek nyomán haladva: ily közjegyzői okirat készítése esetén a „megfelelően alkalmazandó“ hivatkozott szabályok szerint

a felek helyettesítésében különös meghatalmazott is járhat el, ha megbízatását közjegyzőileg vagy bíróilag hitelesített oly meghatalmazással igazolja, melyben határozott kifejezést nyer, hogy a gyermekek valamenynyien melyik bevett vagy elismert valláshoz fognak tartozni (a meghatalmazás az 1886:VII. t.-c. 25. §-a szerint az eredeti közjegyzői okirathoz melléklendő),

kikérdezendők a házasságkötés, melyik polgári tisztviselő előtt kívánják házasságukat megkötni,

meg kell győződni (persze amennyire lehet), hogy a felek azon felekezethez tartoznak-e, melynek híveiül magukat vallják, illetve vajjon a fél tényleg felekezeten kívül áll-e (1895.-i r. 3. §., 1896.-i r. 12. §.) s az ehhez fűződő figyelmeztetési kötelesség (u. e. §. 2., 3. bek.),

megegyezés megváltoztatása esetén a ház. anyakvi kivonat s a 7. életévüket be nem töltött gyermekek szül. anyakvi kivonatai eredetiben vagy hiteles másolatban a közjegyzői okirathoz csatolandók.³ —

Áttérve most a kir. közjegyzőnek a most intézményesített *utólagos megegyezés (nyilatkozat)* körüli eljárására: e tekintetben az előzetes meg-

² A kir. közjegyzőnek ily ügyben is, ha hozzáfordulnak, jól, sőt mintaszerűen kell eljárnia.

³ Az ily csatolmányokkal ellátott közjegyzői okiratok hiteles kiadványainak kiállítására nézve l. 1874:XXXV. t.-c. 139. §.

egyezésre vonatkozó fennebbi szabályokon felül — tehát plusként — a végr. r. 12. §-a szerint figyelemmel kell lenni még a következőkre:

meg kell győződni arról, hogy

1. a felek, mint egymástól távollevők kötöttek-e a 2400/1942. M. E. sz. r. 15. §. 3. bek. sz. házasságot, illetve, hogy az életbenmaradt fél u. e. r. 15. §. 4. bek. ért. jegyzőkönyvbe vett elfogadó nyilatkozatot tett-e; mire nézve a ház. anyakvi kivonat szolgál bizonyítékul (végr. r. 8. §. 3. bek.),

2. amennyiben az alapr. (5830/1943. M. E. sz. r.) 2. §. 1. bek. sz. egyoldalu nyilatkozatról van szó, a másik fél valóban meghalt-e; mire nézve bizonyíték a halotti anyakvi kiv. (végr. r. 8. §. 3. bek.),

3. hogy a végr. r. I. fejezetének rendelkezései szerint gondosan kiszámítandó három havi határidő nem járt-e le (leszerelési igazolvány, a csatolandó külön bizonyítvány, ill. bizonyítvány alapján).

A ház. anyakvi kiv., esetleg (ad. 2.) halotti anyakvi kiv., a 7. életévüket még be nem töltött, gyermekek szül. anyakvi kivonatai, a külön bizonyítvány (bizonyítvány) az eredeti közjegyzői okirathoz csatolandók.⁴

Ha az 1—3. alatti körülmények kellően nem igazoltatnak s a felek mégis ragaszkodnak az okirat felvételéhez, az előrebocsátott figyelmeztetés s ennek sikertelensége az okiratban feltüntetendő (végr. r. 8. §. ut. bek.). —

Hiteles kiadványok kiszolgáltatása:

utólagos megegyezés esetén a feleknek kiadható példányokon felül hiteles kiadványok hivatalból megküldendők a házasságkötést és a 7. életévüket még be nem töltött gyermekek születését nyilvántartó anyakönyvvezetőknek,

nyilatkozat esetén három példányban és annyi további példányban, ahány 7. életévét be nem töltött gyermek van, a félnek azzal a figyelmeztetéssel adandó ki, hogy a kérelemnek a gyámhatóságnál való előterjesztésének határideje a nyilatkozat keltétől számított egy hó;

mind utólagos megegyezés, mind nyilatkozat esetében egy hiteles kiadvány végül *hivatalból felterjesztendő a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.* —

Ha már a végr. r. mintákat ad, legyen szabad nekem is kivonatossan ideiktatnom, hogyan készítem a közjegyzői rdtás s a tárgyalt r.-ek intézkedésének összehangolásával — az ily tárgyú közjegyzői okiratokat. Ime:

I. megjelentek X..... és Z....., kiket személyesen ismerem, *utóbbi mint Y.-nak* az ídefűzött s ez okirat kiegészítő részét képező szabályszerű különös meghatalmazással igazolt *megbízottja* s előttem az alábbi utólagos vallási megegyezést létesítették, amint következik:

Utólagos vallási megegyezés:

Az alulírott X., ki az előmutatott születési anyakönyvi kivonat szerint született s vallású s annak felesége: az előmutatott születési anyakönyvi kivonat szerint született vallású Y. képviselőjében az alulírott Z. egyértelműen kijelentik, hogy

⁴ A közjegyzői okirat, kiadványok a 23.167/1896. sz. p. ü. min. r. értelmében bélyegmentesek.

elénk, hogy a mű valóban nagy hasznára lesz minden gyakorlati jogász számára. A szakszerű méltatás a bevezető részben az örökösödési eljárás jelentőségét vázolja, később pedig az örökösödési eljárással kapcsolatban tesz néhány megjegyzést. Így hibásnak minősíti, hogy az alappal nyilvánvalóan nem bíró öröklési igénnyel szemben sem mellőzhető a perreutasítás. Különösen hangsúlyozza a méltatás az eljárás további egyszerűsítését abban az irányban, hogy magát az átadást is a közhitelű tanúsítások bevált szervére, a kir. közjegyzőkre kellene bízni. A közjegyzőknek az örökösödési ügyekben komplikáltan és rendszertelenül megállapított illetékességére nézve szabatos rendelkezéseket tartana a méltatás kívánatosnak. A méltatás különben név nélkül jelent meg, de értesülésünk szerint annak szerzője a magyar közjegyzői karnak egyik illusztris tagja.

Erdélyi Jogélet Az erdélyi jogászok szaklapjának októberi, novemberi és decemberi számaiba külön cikkeket irtak Mátyóki András dr. Az igénybevétel elől elvonás, Csiki Andor dr. Az 1943. évi XXXVII. t.-c. hiányosságai erdélyrészi vonatkozásban, Joó Károly dr. Az örökbefogadási szerződés felbontásának joghatálya kiterjed-e az örökbefogadott gyermek öröklési jogára, Hatfaludi Pál dr. A végrehajtási törvény 168. §-a erdélyrészi vonatkozásban, Gedeon Gyula dr. Ideiglenes nőtartás a köteléki perben és Harsányi Imre dr. Szomszédjog a Magánjogi Törvénykönyv javaslatban címeken. Közérdekű jegyzetek című rovatban egyes jogszolgáltatási kérdésekhez fűznek megjegyzéseket s ezeken kívül minden szám hoz anyagot a Kúria és az erdélyi táblák joggyakorlatából. A novemberi szám vezető helyén közvetlen szavakkal búcsúztatják a marosvásárhelyi tábla éléről a debreceni tábla elnöki állásába áthelyezett Szobonya Bélát, a szaklap egyik alapítóját és legfőbb irányítóját, akinek neve e számmal le is került a lap éléről.

Illetékügyi Közlöny. A legutóbbi három számban Szakáts Kornél Gyula dr. Az életjáradéki szerződések illetéke, Rapodi Géza dr. Kereskedelmi levelek perbeli illetéke, Hegyessy Gyula dr. A közigazgatási bíróság joggyakorlatából címen írott cikkei jelentek meg s ezeket követően a szokott rovatok különböző illetékjogi kérdéseket tárgyzó közleményei. Három külön füzetben jelent meg az illetékügyi joggyakorlat.

Joggyakorlat.*

Magánjog

1. *Ha az örökösök olyan osztályegyeséget létesítenek, amely a törvényes öröklés szabályaitól eltér, az ő örökösi minőségük ezáltal nem változik meg.* Így az özvegy azzal, hogy az állagból is részt kap, azt szintén örökjog

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap“, a „Magyar Jogi Szemle“ és „Gazdasági Jog“ című szaklapok alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny“ című szaklap közlései nyomán.

cimén kapja, nem pedig élők közt való jogügylet alapján. — A hagyatéki hitelezőkkel szemben az örökös, mintegy a hagyaték kezelője és az örökség elfogadásáig a megbízás nélkül való ügyvitel szabályai szerint felelős, a hagyatékból költségei megtérítését követelheti, a hagyaték hasznaiért csak az alaptalan gazdagodás vissztérítésének szabályai szerint terheli őt felelősség. Az örökös az örökösök hitelezőinek a hagyaték véletlen kevesbedéséért felelősséggel nem tartozik. A hitelezőnek a behajtásban való indokolatlan nagyobb késedelme is figyelembe jön, ha ennek tartama alatt a hagyaték értéke az örökösök hibáján kívül tetemesen alább szállott. Különösen, ha a hagyatéki pénz értéke a késedelem ideje alatt tetemesen leromlott. (K. P. VI. 3176/1942.).

2. *Nincs olyan vélelem, hogy az ugyanazon halálveszély folytán elhalt házastársak közül a férj a feleséget túléli.* (K. P. I. 4254/1942.).

3. *A gondnokság alatt nem álló elmebeteg cselekvő képessége szempontjából nem az a döntő kérdés, hogy az elmebeli állapot elvontan orvosi szempontból kifogásolható-e s ha igen, úgy mennyiben, hanem az eset körülményei szerint azt kell elbírálni, hogy az elmebaj hatott-e olyan mértékben a cselekvő személy értelmére és akaratára, amelynek folytán a jogügylet megkötése vagy a jognyilatkozat megtétele idejében az ahhoz szükséges irányban az értelmes akaratelhatározáshoz megkivánt képessége hiányzott.* (K. P. III. 4275/1942.).

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. 1. Az új közjegyzői névjegyzék előreláthatóan február hó közepén fog megjelenni. A kartársak részéről nyilvánított kívánságokat igyekeztünk a lehetőség szerint méltányolni. Így az egyes közjegyzők és helyettesek neve mellett kitüntettük az esetleges nyelvjogosítványt s külön betűrendes névjegyzéket is fogunk közölni. Annak a kívánságnak, hogy az előneveket s a közjegyzői tisztségeken kívül más tisztségeket és címeket is tüntessünk fel — eltekintve a címzés okából fontossággal bíró címektől — azért nem tehetünk eleget, mert ez külön adatgyűjtést tett volna szükségessé, ami egyrészt külön megkereséseket igényelt volna, s másrészt, mert az általános pontosság ezeknek az adatoknak tekintetében még így is alig lett volna remélhető.

2. A közlöny múlt számában a budapesti kamara választmányának elvi állásfoglalásaként közöltük, hogy a 3450/1943. M. E. rendelet 66. §-a — az alkalmazottak fizetése után a nyugta illeték lerovásáról — a közjegyzői irodai alkalmazottakra nem vonatkozik. Ezzel szemben a budapesti kereskedelmi és iparkamara, bár saját hatáskörére vonatkozó hatállyal, olyan értelmű tájékoztató közleményt adott ki, hogy a nyugtailleték minden olyan alkalmazott fizetése után lerovandó, aki után alkalmazotti kereseti adót fizetnek. E szerint tehát a közjegyzői irodai alkalmazottak fizetése után is lerovandó volna az illeték. A kérdés tehát nyílt. Azonban mindenképpen csak az 1943. júl. 1-től december 31-ig terjedő félévre vonatkozóan állana fenn a fizetési kötelezettség. Amint közöltük ugyanis 1944. jan. 1-től kezdve a nyugtailleték az 5530/1943. M. E. rendelettel emelt alkalmazotti kereseti adóba olvad bele.